

OBC

PROGRAMA

7

18 i 19 DE NOVENBRE
SALA 1 PAU CASALS

SIMFONIA MANFRED DE TXAIKOVSKI

KEYART ENSEMBLE I JAUME SANTONJA
ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

PROGRAMA DE MÀ

IGOR STRAVINSKY

(Sant Petersburg 1882 – Nova York 1971)

SIMFONIA PER A INSTRUMENTS DE VENT

(1920) – 9'

PHILIP GLASS

(Baltimore, Estats Units 1937)

CONCERT PER A QUARTET DE SAXOFONS

(1995) – 1a audició – 23'

Kebyart Ensemble

PAUSA 20'

PIOTR ILITX TXAIKOVSKI

(Votkinsk, Rússia 1840 – Sant Petersburg 1893)

SIMFONIA "MANFRED", OP. 58

(1885) – 56'

Lento lugubre

Vivace con spirito

Andante con moto

Allegro con fuoco

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

KEYBART ENSEMBLE

JAUME SANTONJA, DIRECCIÓ

PRIMERS VIOLINS Vlad Stanculeasa, concertino / Raúl García, assistent de concertino / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Lev Mikhailovskii / Katia Novell / Ivan Percevic / María Pilar Pérez / Anca Ratiu / Jordi Salicrú / Aurora Zoderu-Luca / Marina Arrufat* / Sei Morishima* / Oleksandr Sora* / Clara Vázquez* · **SEGONS VIOLINS** Alexandra Presaizen, solista / Emil Bolozan, assistent / Patricia Bronisz / Alzy Kim / Melita Murgea / Josep Maria Plana / Robert Tomàs / Paula Banciu* / Vladimir Chilaru* / Ana Kovacevic* / Octavi Martínez* / Cristian Parra* / Aria Trigas* / Yulia Tsuranova* · **VIOLES** Anna Puig, solista / Pawel Krymer*, assistent invitat / Christine de Lacoste / David Derrico / Josephine Fitzpatrick / Frank Heudiard / Sophie Lasnet / Miquel Serrahima / Jennifer Stahl / Adrià Trulls / Johan Gregory Rondon* / Oreto Vayá* · **VIOLONCELS** Charles-Antoine Archambault, solista / José Mor, solista / Blai Bosser / Irene Cervera / Lourdes Duñó / Vincent Ellegiers / Jean-Baptiste Texier / Daniel Claret* / Yoobin Chung* / Elena Gómez* · **CONTRABAIXOS** Christoph Rahn, solista / Dmitri Smyshlyaev, assistent / Jonathan Camps / Apostol Kosev / Matthew Nelson / Albert Prat / Nenad Jovic* / José Luís Tovar* · **FLAUTES** Francisco López, solista / Beatriz Cambrils / Ricardo Borrull, flautí · **OBOÈS** Rafael Muñoz, solista / José Juan Pardo / Dolors Chiralt, assistent / Disa English, corn anglès · **CLARINETS** Josep Fuster, assistent / Francesc Navarro / Alfons Reverté, clarinet baix · **FAGOTS** Vicent Alario*, solista invitat / Noé Cantú / Slawomir Krysmalski, contrafagot · **TROMPES** Juan Conrado García, assistent / Joan Aragó / David Bonet / Pablo Marzal, assistent · **TROMPETES** Mireia Farrés, solista / Adrián Moscardó / Ángel Serrano, assistent / Andreu Moros* · **TROMBONS** Eusebio Sáez, solista / Vicent Pérez / Gaspar Montesinos, assistent / Raúl García · **TUBA** José Manuel López* · **TIMBALES** Luc Rockweiler · **PERCUSSIÓ** Joan Marc Pino / Juan Francisco Ruiz / Ignasi Vila / Juan Antonio Martín* / Roberto Oliveira* · **ARPA** Magdalena Barrera, solista / M. Jesús Ávila* · **ORGUE i CELESTA** Marc Sumsi*

ENCARREGAT D'ORQUESTRA Walter Ebenberger

RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL Begoña Pérez

RESPONSABLE TÈCNIC Ignasi Valero

PERSONAL D'ESCENA Luis Hernández*

* Col·laborador/a

COMENTARI

per **Jaume Radigales**

EL SAXÒFON, REI DE LA FESTA

Va ser pels volts de 1840 que el clarinetista belga Adolphe Sax (1814-1894) va voler millorar el seu instrument. El resultat, sense que ho pretengués inicialment, va ser el saxòfon, instrument de fusta revestit de metall amb una sonoritat més opaca i nasal que la del clarinet, però allunyada de la de l'oboè i del fagot. Més endavant, el 1868, el compositor francès Ambroise Thomas (1811-1896) va incorporar el saxòfon com a solista en un passatge del segon acte de l'òpera *Hamlet*, quan els comedians es disposen a representar una pantomima a la cort d'Elsinor.

D'aleshores ençà, l'instrument s'ha consolidat, s'ha modificat i ha ampliat les tessitures, des del saxòfon soprano fins al baix, passant pel contralt i el tenor. Aquests quatre són els protagonistes del quartet que el degà dels compositors nord-americans Philip Glass (1937) va escriure el 1995 per al Raschèr Saxophone Quartet, conjunt estatunidenc fundat el 1969 que combina interpretacions de música clàssica i moderna. Glass, fidel al seu estil minimalista, va concebre una peça de ressonàncies clàssiques sense renunciar a l'estil que li és característic. No era l'únic que escrivia per a la citada agrupació, perquè més d'una trentena de compositors (entre d'altres Sofia Gubaidulina, Iannis Xenakis o Cristóbal Halffter) han escrit per als Raschèr.

El concert d'avui comença amb el regust neoclàssic de les *Simfonies d'instruments de vent*, breu composició d'Igor Stravinsky (1882-1971) escrita el 1920 en memòria de Claude Debussy, mort dos anys abans. Originàriament, la peça comptava amb vint-i-quatre instruments, que van passar a vint-i-tres en una posterior revisió de l'obra feta el 1947 i en què es van incorporar instruments de metall que suplien alguns dels de fusta de la versió primigènia.

La segona part la presideix *Manfred*, considerada una simfonia tot i que Piotr Illitx Txaikovski (1840-1893) no la va incloure en el catàleg de les sis simfonies que tots coneixem. De fet, la idea de la gestació de l'obra era un poema simfònic, encarregat per Mili Balakirev (que l'estrenaria el 1886) amb l'objectiu de posar música al poema dramàtic homònim que Lord Byron havia escrit entre 1816 i 1817. L'obra, inspirada de lluny en el *Faust* de Goethe, narra el turment de Manfred, jove abatut per la culpa després de la mort de la seva estimada. Per oblidar-ho, invoca set esperits fins que al final no abraça ni el cel ni l'infern, sinó la mort. Un drama metafísic, en definitiva, molt procliu a l'esperit romàntic del poeta anglès.

Segurament, el turment de Txaikovski en el moment d'escriure l'obra (1885) degué influir en la seva escriptura: conegut, reconegut i festejat pels seus contemporanis -fins i tot pel tsar-, el músic rus vivia paradoxalment rosegat pel dolor davant de la seva ocultada homosexualitat en una societat hipòcrita i revestida d'aparences. Res de nou, si tenim en compte algunes de les simfonies que, abans de la "Patètica", ja subratllaven els estats extrems i d'angoixa del compositor. De fet, probablement, Txaikovski es devia identificar amb Manfred, el protagonista del poema, en ser víctima del turment interior i del rebuig social que l'envoltava.

El compositor estructura *Manfred* en quatre moviments (*lento lugubre, vivace con spirito, andante con moto* i *allegro con fuoco*), amb una escriptura que segueix de la vora el concepte d'*idée fixe* de Berlioz (equivalent al leitmotiv en el cas de Richard Wagner) al llarg de les quatre parts de l'obra.

En elles, els estats contrastats i fins i tot contradictoris reforcen l'esperit romàntic inherent al text de Byron, però sense que les paraules necessitin reforçar per res les idees de Txaikovski. Tot flueix de manera natural, des del llòbrec moviment inicial fins a l'apoteosi final (amb orgue inclòs), passant pel lirisme del segon moviment o l'esperit bucòlic i de regust vagament popular del tercer.

Temes, subtemes i episodis contrastats travessen de punta a punta una partitura sobre la qual no hi ha un acord unànimе respecte de la seva genialitat: la crítica està dividida entre els que consideren *Manfred* una obra mestra i els que la troben detestable.

Per cert, la temàtica de *Manfred* havia estat rebutjada anys abans per Berlioz, un dels referents ineludibles del poema simfònic com a gènere musical. Aquest permet un desplegament molt més lliure respecte de la forma de la simfonia, amb juxtaposició de passatges pretesament descriptius, arrecerats en la idea de música programàtica que va enfrontar al segle XIX els partidaris de considerar que la música podia ser descriptiva i expressiva i els qui –com el crític Eduard Hanslick, tan infamat per Richard Wagner o més endavant el mateix Stravinsky– defensaven el contrari.

Sigui com sigui, ens trobem davant d'una obra de grans proporcions, un veritable repte per a l'orquestra –i per al director– que no amaga algunes de les constants estilístiques de Txaikovski, fins i tot el seu particular homenatge a Mozart en el passatge fugat del quart moviment que remet a la simfonia "Júpiter" del genial salzburguès, tan admirat per l'autor d'*El llac dels cignes*.

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

